

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Jolanta Fedak

DSR-I-0700-3-1-TU/09

CABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 30. 01. 09.

nr. 525 podpis. Borusewicz

Warszawa, dnia 29. 01. 2009 r.

SEKRETARIAT

Miura Prac Senackich

wpłynęło dn. 02. 02. r.

nr. 658 podpis. Mewa

**Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP**

Odpowiadając na wystąpienie Pana Marszałka z dnia 23 grudnia 2008 r., znak BPS/DSK-043-1231/08, dotyczące oświadczenia senatora Romana Ludwiczaka, złożonego podczas 24 posiedzenia Senatu RP w sprawie przepelnionych domów, udzielam następujących wyjaśnień:

Poruszone w Oświadczeniu kwestie, związane z umieszczaniem w placówkach opiekuńczo – wychowawczych zbyt dużej liczby dzieci, są przedmiotem szczególnej uwagi resortu pracy i polityki społecznej, jak również sprawiedliwości oraz edukacji.

Sytuacja, która wytworzyła się w placówkach opiekuńczo – wychowawczych nie ma uzasadnienia ani w sytuacji społecznej ani w demograficznej. Potwierdzają to wyniki badań prowadzone w tym zakresie. Nie wskazują one na zasadność oraz na potrzebę umieszczania tak znaczącej liczby dzieci i młodzieży w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Należy podkreślić, że zarówno z punktu widzenia konsekwencji społecznych jak i ze względu na wysokie koszty tego rozwiązania, nie jest to kierunek korzystny.

Taki stan rzeczy ma u swoich podstaw kilka źródeł. Przede wszystkim w Polsce słabo jest zorganizowana działalność profilaktyczna na poziomie społeczności lokalnych. Nie funkcjonuje praktycznie praca z rodziną. Rodzice są pozbawieni wsparcia w wypełnianiu swojej funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Kiedy w rodzinie pojawiają się problemy

opiekuńczo – wychowawcze, jedynym sposobem na zapewnienie dziecku odpowiednich warunków bytowych i rozwojowych jest, w ocenie osób odpowiedzialnych w środowisku lokalnym (m. in. pedagoga szkolnego, pracownika socjalnego), zgłoszenie takiej rodziny do sądu rodzinnego. Sąd, w imię dobra dziecka, podejmuje decyzję o zabranii go od rodziców. Umieszczenie w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej jest najprostszym dla sądu rozwiązaniem, ponieważ te placówki istnieją, mają stałą siedzibę i na pewno zapewnią przysłowiowy „dach nad głową”. Trudniej jest umieścić dziecko w rodzinie zastępczej, gdyż wiąże się to z poszukiwaniem odpowiednich osób, dających rękojmię należytego wykonywania funkcji opiekuńczo – wychowawczych w stosunku do powierzonego dziecka.

Następną przyczyną przepełnienia w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych jest pozostawanie w nich nieletnich, posiadających postanowienia sądu wydane na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, którzy oczekują na miejsce w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub są uciekinierami z takich placówek.

Mając na uwadze między innymi te okoliczności, Prezes Rady Ministrów utworzył Międzyresortowy Zespół do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele Ministra Sprawiedliwości, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Zdrowia – w randze sekretarzy lub podsekretarzy stanu. Zadaniem Zespołu jest opracowanie projektu działań międzyresortowych, zmierzających do poprawy skuteczności wykonania orzeczeń sądowych, analiza ewentualnych potrzeb zmian legislacyjnych w tym zakresie oraz rozważenie możliwości powołania stałej jednostki koordynującej wykonywanie orzeczeń sądowych. Zespół ten pracuje od lutego 2008 roku i w sprawach, które zostały poruszone w Oświadczeniu, w dużej mierze doszło do zbliżenia stanowisk resortów. Utworzona w tym celu *Grupa Robocza do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych w Przedmiocie Umieszczania Nieletnich w Placówkach Podległych Ministerstwu Edukacji Narodowej i Ministerstwu Pracy i Polityki Społecznej* pracuje aktualnie nad, przygotowanym w trybie pilnym, projektem zmian legislacyjnych zmierzających do poprawy skuteczności wykonania orzeczeń sądowych w sprawach nieletnich. Należy też podkreślić, że na końcowym etapie prac przygotowawczych, koordynowanych przez Ministra Sprawiedliwości, znajduje się nowa regulacja tego obszaru,

która ma zastąpić aktualną ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich – ustawa *Prawo nieletnich*.

Trudna sytuacja, związana z koniecznością umieszczania w pieczy zastępczej dużej liczby dzieci, wymaga jednak rozwiązań systemowych, które likwidowałyby przyczyny problemów a nie skutki. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej podjęło na początku 2008 r. prace nad nowymi rozwiązaniami w zakresie opieki nad dzieckiem. Opracowany został projekt „Założeń do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nad dzieckiem”, który uzyskał już rekomendację Komitetu Rady Ministrów i obecnie oczekuje na przyjęcie przez Radę Ministrów.

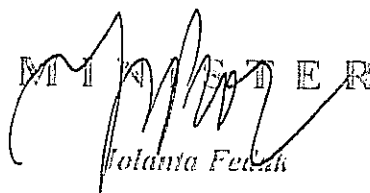
W „Założeniach” znalazły się następujące kierunki rozwiązań prawnych w zakresie zapewnienia dzieciom odpowiednich warunków w pieczy zastępczej:

1. Położenie głównego nacisku na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, a więc w rodzinie dziecka. Niezbędne jest profesjonalne wsparcie rodziców, którzy mają problemy z wypełnianiem funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Projekt zakłada wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną biologiczną na rzecz pozostawienia w niej dziecka lub powrotu do niej dziecka. Zakłada się wprowadzenie różnorodnych form środowiskowej pomocy rodzinom dysfunkcyjnym.
2. Dalszy rozwój placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego – świetlic, klubów, w których specjaliści (psycholog, pedagog) pomagają dziecku, ale także współpracują z rodzicami.
3. Wzmocnienie profilaktyki i pracy z rodziną poprzez zatrudnionych w gminach tzw. asystentów rodziny, których zadaniem będzie prowadzenie systematycznej, bezpośredniej pracy z rodziną mającą trudności w prawidłowym funkcjonowaniu.
4. Właściwa współpraca pomiędzy przedstawicielami instytucji, które mają kontakt z dzieckiem (szkoła, policja, służba zdrowia, pomoc społeczna, sądy), mająca na celu wspomaganie rodziny w działaniach na rzecz poprawy jej sytuacji.
5. Stopniowe wprowadzanie zasady, że w placówkach opiekuńczo – wychowawczych nie mogą przebywać dzieci do 10 r. ż. Dzieci te, jeżeli będą musiały znaleźć się poza rodziną, umieszczane będą wyłącznie w rodzinnych formach opieki zastępczej.
6. Dalszy rozwój rodzinnej opieki zastępczej poprzez zaproponowanie rozwiązań, które zachęciłyby do tworzenia takich form opieki (działania promocyjne, rządowe i resortowe programy wspierające).

7. Zapewnienie rodzinie zastępczej odpowiedniego wsparcia zarówno merytorycznego, jak i finansowego oraz odpowiedniego zabezpieczenia zawodowego poprzez, między innymi, zabezpieczenie prawa do urlopu, wprowadzenie prawa do uznania okresu sprawowania funkcji rodziny zastępczej jako okresu, od którego zależą uprawnienia pracownicze. Ponadto przewiduje się - w zależności od formy rodziny zastępczej- 4 – 5 letnie kontrakty, które zdecydowanie wzmocnią poczucie stabilności zawodowej rodzica zastępczego.
8. Dalszy rozwój rodzinnych domów dziecka, jednak odmiennie niż w chwili obecnej zorganizowanych i usytuowanych w systemie. Dzisiejsze łączenie formy instytucjonalnej z formułą rodzinną sprawia wiele problemów w ich prawidłowym funkcjonowaniu.
9. Wprowadzenie zmian do rozwiązań kierowanych do pełnoletnich wychowanków opieki zastępczej. Celem tych zmian jest poprawa procesu usamodzielniania wychowanków, tak aby zminimalizować ryzyko zasilenia przez nich szeregu klientów pomocy społecznej.

Zakłada się, że wdrożenie zaproponowanych w „Założeniach do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nad dzieckiem” kierunków zmian przyczyni się w perspektywie najbliższych kilku lat do bardziej skutecznej pomocy, także rodzinie własnej dziecka, co sprzyjać będzie zmniejszaniu liczby dzieci powierzanych pieczy zastępczej.

W odniesieniu zaś do pieczy zastępczej, proponowane zmiany mają doprowadzić do poprawy jakości funkcjonowania i rozwoju rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, a tym samym zmiany niepokojąco rosnącej tendencji do umieszczania dziecka pozbawionego opieki rodziny w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

JOLANTA FEDAK
Jolanta Fedak